

Памяць пра Ігната Дварчаніна

Літаратурная спадчына Ігната Дварчаніна, грамадскага дзеяча, палітыка, выдаўца, беларускага паэта і літаратуразнаўца, актыўнага ўдзельніка нацыянальна-вызваленчага руху Заходняй Беларусі, захоўваецца ў фондах аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа НАН Беларусі.

На жаль, спадчына невялікая: шмат газет і часопісаў, дзе друкаваўся паэт, па розных абставінах не дайшлі да нашых дзён. Ды і жыццё пісьменніка абарвалася вельмі рана. Але яго літаратурная спадчына, як адзначыў літаратуразнаўца Арсень Ліс, дапамагае сёння арыентавацца на родны грунт, на сапраўдныя духоўныя каштоўнасці.

Жыццёвы шлях Ігната Дварчаніна звязаны з Дзятлавам, дзе ён хадзіў у школу, потым настаўнічаў, падпольна арганізоўваў беларускія курсы, драматычны гурток і беларускі хор, за што быў арыштаваны польскімі ўладамі, а створаныя ім курсы і гурткі потым разгагані. Настаўніка-бунтара адправілі ў беластоцкі канцлагер.

Грамадская і творчая дзейнасць паэта была накіравана на абарону беларускай культуры, барацьбу за адкрыццё школ на роднай мове, за свабоду дзейнасці культурна-асветніцкіх арганізацый. Падчас жыцця і вучобы ў Вільні Ігнат браў актыўны ўдзел у грамадскім беларускім адраджэнскім руху, выступаў з папулярнымі лекцыямі па гісторыі Беларусі, прапагандаваў родную літаратуру.

Пісаць пачаў у 1917 годзе. Першы верш Ігната Дварчаніна «Да беларусаў-інтэлігентаў» быў надрукаваны ў ваенна-грамадскай літаратурнай газеце «Белорусская рада». Газета выходзіла ў Мінску ў 1917—1918 гадах на рускай мове, але былі матэрыялы і на беларускай. Адзін з ранніх вершаў пад загалоўкам «Покліч» убачыў свет у газеце «Вольная Беларусь». Потым былі публікацыі ў газеце «Дзянніца», якую рэдагаваў Цішка Гартны, у альманаху «Зажынкi», у грамадска-палітычных і літаратурных газетах нацыянальна-дэмакратычнага кірунку «Гоман» і «Беларускі зван».

У Вільні Беларуская сялянска-работніцкая грамада выдавала сатырычны часопіс «Маланка». У адным з яго нумароў пад псеўданімам «І. Ладанчук» быў змешчаны

Калаж: Маргарыта Масюка.

верш пісьменніка «У старой Вільні». З 1927 г. Дварчанін супрацоўнічаў з часопісам «Родныя гоні», дзе надрукаваў публікацыю да дзясятых угодкаў смерці Максіма Багдановіча. У першым нумары гэтага ж часопіса змешчана яго публікацыя «Аб годзе нараджэння Фр. Скарыны».

Вядомы Дварчанін і як перакладчык. У 1926 г. у друкарні «Віленскага Выдавецтва» Б. Клецкіна выйшла невялікая кніжка — паэма А. Блока «Дванаццаць» у перакладзе на беларускую мову І. Дварчаніна (пад псеўданімам І. Гудок). У аддзеле рэдкіх кніг і рукапісаў ЦНБ НАН Беларусі захоўваецца два асобнікі гэтага выдання.

Як літаратуразнаўца Ігнат Дварчанін найбольш поўна рэалізаваў сябе ў дзвюх працах — «Хрэстаматыі новай беларускай літаратуры» і манаграфіі «Францішак Скарына як культурны дзеяч і гуманіст на беларускай ніве». Дысертацыя Дварчаніна «Скарына як культурны дзеяч і гуманіст на беларускай ніве», абароненая ў 1926 г. у сценах Карлава ўніверсітэта ў Празе, праляжала незапатрабаванай у архіве гэтай установы больш як 60 гадоў. І толькі да пяцісотых угодкаў з дня нараджэння Францішка Скарыны яна была надрукавана ў Мінску.

Сёлета гораду Дзятлаву споўнілася 520 гадоў. У верасні тут адбылася навукова-практычная канферэнцыя, арганізаваная Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі сумесна з Дзятлаўскім райвыканкамам. Прагучалі цікавыя даклады, прысвечаныя гістарычным падзеям і знакамітым людзям, у тым ліку і Ігнату Дварчаніну. Дарэчы, да 100-годдзя з дня яго нараджэння ў 1995 г. у Дзятлаве таксама прайшла гісторыка-краязнаўчая канферэнцыя. Гэтыя падзеі сведчаць пра ўшанаванне памяці знакамітых людзей Дзятлаўшчыны, якія стваралі нашу гісторыю, умацоўвалі культуру роднага краю.

Алена ДЗЕНІСЕНКА